

ממצאים מסיכומים כלכליים של השלוחות בענף הרפת, תשמ"ה

ד"ר יצחק רמר

והצגת תוצאות כלכליות היא, להצביע על הסיבות להשגת רווחיות גבוהה בייצור חלב, מחד – ולגלות את הגורמים להפסדים של משקים אחרים, מאידך.

בהשוואה זו, מידת ההשג נמדדת ביתרה הנשארת לאחר החסרת הוצאות המזון לייצור ליטר חלב ממחיר חלב נטו שנתקבל במשקים (לפני ניכוי קנס על חריגה מעל מכסת הייצור במידה והיתה. יתרה זו מהווה תרומה לכיסוי יתר ההוצאות: תחלופת מבכירות (בניכוי הכנסות של מכירת בשר פרות וערך הולדות), הוצאות לחומרים ושירותים, עבודה, הוצאות להון והוצאות כלליות זקופות.

מחיר החלב נטו הסתכם בממוצע ל-20 המשקים הנ"ל בכ-30 סנט/ליטר, הוצאות המזון כ-16 סנט/ליטר, והיתרה הנשארת לכיסוי יתר ההוצאות הסתכמה ב-14 סנט/ליטר, אשר מהווים 76.4% ממחיר החלב. הפער בין המשקים ביתרה זו נע בין 11.2 ל-18.2 סנט/ליטר. בהנחה של מכסת ייצור חלב שווה (2.5 מליון ליטר בשנה) ערך התוצאה הכלכלית של ההפרש ביתרה מסתכם עד כ-175,000\$ בין שני המשקים.

ההבדלים בין 20 המשקים במחיר החלב שהושג נעו בין 28.5 סנט/ליטר (2.72% שומן) ל-31.3 סנט/ליטר (3.55% שומן). ההפרשים במחירים נובעים בעיקר מתכולת השומן, בעוד שהשפעת נקיון החלב היא שולית בלבד ולתכולת החלבון בחלב אין עדיין כל תמורה כלל.

המספרים המופיעים בלוח 1 כוללים תמצית הסיכום הכלכלי בשלוחת ייצור החלב ומפרטים

הסיכומים הכלכליים בענף הרפת לשנת 1984/85 הסתיימו במרבית האזורים. בחודשים האחרונים התפרסמו התוצאות החלקיות של "מאזני רווחיות" ב-100 רפתות בסקטור השיתופי. הסיכומים בדרך כלל אינם כוללים את שלוחת פיתום העגלים, היות ובמרבית המשקים הנ"ל נמכרים העגלים בגיל שבוע או לאחר ההגמעה, בעוד שבקיבוצים מועטים בלבד מתמידים בגידול ובפיתום.

גם בשנה האחרונה כמו בשנים הקודמות, הממצאים הכלכליים מצביעים על קיום פער גדול ברווחיות בין המשקים והפער ברווחיות בין השלוחות השונות מתרחב. ב-1984/85 ביחסי מחירים בין סוגי התוצרת והתשומות השונות, שלוחת ייצור החלב היתה הרווחית ביותר, בעוד שגידול העגלות נשארה השלוחה הנחותה ביותר.

סיכום כלכלי מקצועי של שלוחת ייצור החלב

הסיכומים הכלכליים ב-20 משקים אשר נתונים מתוארים חלקית בלוח 1, אינם מהווים מדגם מייצג של שלוחת ייצור החלב בקיבוצים. בסיכום קבוצת משקים זו כלולים:

5 רפתות מובחרות, בעלות רווחיות גבוהה עם תנובת חלב נמוכה, יחסית.

10 רפתות מצטיינות בעלות תנובות חלב גבוהות, כולן מעל 9000 ליטר לפרה בשנה*.

5 רפתות בעלות רווחיות נמוכה, יחסית.

מטרת השוואה זו בין משקים בעלי רישום סביר המאפשר הפרדת ההזנה לפי השלוחות

* הנתונים המובאים בעבודה זו מבוססים על סיכומים מפורטים שוערכו בידי המחבר ב-10 משקים וכ"כ על נתונים חלקיים מתוך סקרים בהם נאסף החומר והועמד לרשות מדריכי משרד החקלאות. בסיכומים לא נכללו 30 רפתות מאזור הנגב (ביניהן 9 בעלות תנובת חלב ממוצעת מעל 9000 ליטר לפרה עם תכולות שומן יחסית נמוכות), היות והנתונים שהמשקים מסרו אינם מאפשרים הפרדת ההוצאות בין השלוחות השונות בענף.

הדר, תחמיץ, זבל עופות, שזרות תירס, דוחן. **מחירים גבוהים יחסית** – תירס, כוספת סויה, גרעיני כותנה, תערובות מ"מ קנויות, שחת אספסת ובקיה, תחמיץ חיטה ותירס (ברמת יבולים נמוכה ועלות גבוהה עם מלאי גדול ושימוש ממושך).

בקבוצת המזונות בעלי מחירים גבוהים יחסית, כל סוגי המזונות עולים מעל כ־\$100/ אלף מג"קל, בעוד שבקבוצה האחרת מחירים פחות מכ־\$100. יש לציין שב־1984/85 פער המחירים בתוך כל קבוצת מזונות גדול למדי, בעוד שתחמיץ החיטה והתירס על פי מחיריהם בגבול בין שתי הקבוצות הנ"ל.

בתוך קבוצת 10 המשקים בעלי תנובות חלב גבוהות בין 9920–9000 ליטר לפרה בשנה, (בין 100 משקים שנסקרו לא נמצאה אף רפת מעל 10,000 ליטר) למרביתן שומן נמוך עד בינוני יחסית. בהשוואה זו נכללו רפתות בעלות תכולות שומן שונות מ־2.72 עד 3.54 אחוזים. בעשרת הרפתות הנ"ל גדול הפער ביתרה הנשארת לכיסוי ההוצאות פרט למזון, מ־11.4 עד 15.6 סנט/לליטר חלב. הוצאות המזון לפרה ביום בדרך כלל רבות, היות וכמויות המזון גדולות וגם מחיר המזון גבוה. כנראה, לייצור חלב רב דרוש גם מזון לא מעט ו"טרם למדו הפרות" לייצור חלב רב מסוגי מזונות שמחירים נמוך.

שאֵלתי לאותם הרפתנים המצטיינים בתנובה ו"רצים בליגה אחרת", מה הסיכון הכלכלי למשקכם אם תנסו להפחית את כמויות המזון לפרה, לדוגמא, כעבור 150–180 יום לאחר ההמלטה, ותגדילו לתקופה ממושכת יותר את השימוש במזונות שמחירים נמוך יחסית?

האם להשתחרר מקנסות על חלב חריג מעבר מכסה, ולהפחית את כמות השומן העודף במחסני הקירור של תנובה ולהגדיל את ההכנסה הכוללת ברפת, האם זאת לא מצווה? לאור הנתונים בסקרים החוזרים על עצמם מדי שנה, הנני מציע לרפתנים המצטיינים בתנובה לבחון את דרכם בהירות ולא רק לפי "המלצות מקצועיות מקובלות", ולהתחשב בצרכים האמיתיים של משקם הם והענף בכלל.

את הנתונים החשובים ביותר ב־20 המשקים הנ"ל. המשקים הראשונים המצטיינים בשלוחה זו הם: יפעת, הזורע, שער העמקים, עין חרוד מ'. משקים אלה הגיעו להשגים הכלכליים הטובים ביותר היות והוצאות המזון לייצור חלב היו נמוכות – למרות או הודות – לתנובות חלב הנחשבות בישראל "כירודות", 8200–8000 ליטר לפרה בשנה. במשקים הנ"ל הוצאות המזון לפרה ביום נמוכות במיוחד, היות וכמות המזון לפרה (אנרגיה וחלבון) וכ"כ המחיר המזון בממוצע לשלוחה נמוכים בהרבה לעומת יתר המשקים. (ראה פירוט מלא בלוחות 2, 3).

כמויות המזון לפרה ביום (28.5–30.5 מג"קל א.ג., 17.0–18.5 ק"ג ח"י, עם 2.50–2.90 ק"ג ח"כ), משולב עם מחירי מזון נמוכים (פחות מ־\$105/אלף מג"קל א.ג.) הבטיחו למשקים הנ"ל רווחיות גבוהה, בעוד ששיטת ייצור החלב במשקים מליגה ג' גורמת להם הפסדים רבים. המיוחד ב"שיטת ייצור" זו של ליגה ג', ומשקים נוספים רבים אף מליגה ד' אשר אינם כלולים בהשוואה זו, הוא בכך שכמות ועלות הזנת הפרות הן לפי רמות תנובה של 10,000 ליטר, בעוד שבביצוע השגיהן הכלכליים של הפרות לאין שיעור נמוכות יותר, בגלל הממשק של צוות המטפלים בהן.

מה הם "הסודות" של הרפתות הרווחיות בתנאי המגבלות של מכסות הייצור הקיימות? כעקרון, המשקים הנ"ל מתכננים ומצליחים לבצע ייצור מכסת החלב במינימום הוצאות. חלקם של משקים אלה, גם אם "לא מצליחים" לייצר בדיוק את המכסה הקבועה, הם האחרונים הנפגעים מהקנסות הכבדים המוטלים על החלב העודף, היות ועלות הייצור שלהם נמוכה. הסוד למחיר הנמוך של המזון המוגש טמון בהרכבו. במשקים הרווחיים הנ"ל נוהגים להשתמש בכמויות גדולות יותר של סוגי מזונות שמחירים נמוך יותר, לעומת שימוש מצומצם במזונות אלטרנטיביים יקרים יותר. ב־1984/85 התחלקו המזונות לפי מחירים כדלקמן:

מחירים נמוכים יחסית – שעורה, סובין, טפיוקה, שחת דגן, קש חיטה וקליפות כותנה, גפת תירס ובירה, מי גבינה, קליפות

לוח 1. ניתוח כלכלי בשלוחות ייצור החלב 1984/85

יחידה ² (1-2) סנט/ליטר	ייצור לפרה בשנה		הוצאות מזון		מחיר חלב ¹ סנט/ליטר	קיבוצים
	שומן ק"ג	חלב ליטר	לפרה ליום/\$	לחלב סנט/ליטר		
18.2	285	8220	2.90	12.9	31.1	1
17.4	290	8170	3.11	13.9	31.3	2
17.3	270	8025	2.90	13.2	30.5	3
17.0	256	8015	2.92	13.3	30.3	4
15.6	233	8029	3.04	13.8	29.4	5
15.6	342	9672	4.17	15.7	31.3	6
15.5	331	9354	3.98	15.5	31.0	7
14.8	281	9375	3.64	14.2	29.0	8
14.7	280	9147	3.59	14.3	29.0	9
13.6	291	9002	4.05	16.4	30.0	10
13.4	317	9919	4.63	17.0	30.4	11
12.9	273	9665	4.38	16.5	29.4	12
12.7	281	9168	4.34	17.2	29.9	13
11.9	274	9250	4.40	17.3	29.2	14
11.4	252	9258	4.35	17.1	28.5	15
12.3	240	8446	3.94	17.0	29.3	16
12.1	250	8074	3.90	17.6	29.7	17
11.7	260	8567	4.37	18.7	30.4	18
11.5	244	8523	4.09	17.4	28.9	19
11.2	262	8042	4.16	18.9	30.1	20

(1) מחיר נטו של חלב במכסה (לאחר החסרת ניכויים שונים בגין מניות תנובה, מועצת חלב וכו').

(2) תרומה לכיסוי יתר התשומות (תחלופת מכירות, חומרים ושירותים, עבודה, הון וכלליות).

הרכב הוצאות ייצור החלב וניתוח כלכלי מקצועי של 10 משקים מצטיינים ב-1984/85

מבכירות (נטו) חומרים ושירותים שונים. בהמשך, בהחסרת הוצאות העבודה, ההון והכלליות, מתקבלת תרומה ג'. בלוחות 2 ו-3 וכ"כ בנספחים מתוארים מדידים כלכליים ומקצועיים המשלימים ומסבירים את התוצאות בכל אחד מעשרת המשקים.

לתשומת לב הקורא (ראה לוח 2), המשק הראשון הרווחי ביותר מסוגל לשפר את רווחיותו עוד יותר, במידה ועלות המבכירות בו תרד עקב הקטנת הפחת הרב בגידול העגלות. המשקים האחרונים המופיעים בהשוואה זו והמצטיינים בתנובות חלב ותכולת שומן, רווחיותם נמוכה יחסית.

בפרק זה ברצוני לתאר את תוצאות שלוחת ייצור החלב וגידול העגלות בפירוט יתר, באותם עשרת המשקים מתוך ה-100 בהם ניתן היה להגיע לסיכום ענף הרפת תוך הפרדה מלאה של השלוחות השונות.

בפרק הקודם נידונו התוצאות בשלוחת ייצור החלב ברמת ההשג הכלכלי המסתיים במדד היתרה הכספית הנשארת לכיסוי ההוצאות פרט למזון. בלוח 2 מובא הרכב התשומות וניתנים מספר מדדי רווחיות. הרפתות ממויינות לפי תרומה א' רג', שנמדדה בסנט/ליטר חלב. תרומה א' מתקבלת לאחר שממחיר החלב הוחסרו ההוצאות הבאות: מזון, תחלופת

לוח 2. ניתוח כלכלי בשלוחת ייצור החלב 1984/85 במספר משקים מצטיינים

שיעור תחלופה %	רווחיות הייצור			תשומות שונות, בסנט לליטר חלב						מחיר חלב סנט/ליטר	מיספור המשק בלוח 1	קיבוצים
	עלות מבכירה \$	לייצור ליטר חלב		קבועות וזקופות	עבודה וזקופה	חומרים ושירותים	הכנסות בשך וולד	עלות מבכירה	מזון			
		תרומה א' סנט/ל'	תרומה ג' סנט/ל'									
36	1620	5.4	11.9	3.0	3.5	3.7	(4.5)	7.1	12.9	31.1	1	1
37	1250	5.3	11.5	3.0	3.2	4.0	(4.3)	5.7	13.3	30.3	4	29
39	1340	4.8	12.0	3.0	4.2	4.0	(5.2)	6.5	13.2	30.5	3	77
44	1460	3.8	10.7	3.0	3.9	4.0	(5.1)	7.8	13.9	31.3	2	88
34	1480	3.9	9.6	3.0	2.7	4.8	(3.9)	5.7	14.6	30.8	..	15
39	1205	3.4	10.2	3.0	3.8	4.9	(4.3)	5.5	14.5	30.8	..	42
41	1290	3.1	9.5	2.9	3.6	3.6	(4.0)	5.7	14.2	29.0	8	22
35	1710	1.8	8.8	2.9	3.1	4.2	(2.9)	5.4	15.5	31.0	7	7
40	1785	0.9	7.2	2.9	3.4	5.2	(3.6)	6.8	15.7	31.3	6	2
59	1385	0.5	6.2	2.9	2.8	3.8	(4.8)	8.2	17.0	30.4	11	18

לוח 3. ייצור החלב והזנת הפרות במשקים מצטיינים

ריכוז המנה (²)	ח"כ בח"י %	מוזן גס בח"י %	לייצור ק"ג שומן מג"קל	נצילות מוזן (בחישוב לליטר חלב)			מחיר מוזן \$/אלף מג"קל	מוזן לפרה ביום				תכולת שומן %	תגובת חלב ליטר/שנה	יתרה ⁽¹⁾ סנט/ליטר	קיבוצים
				גרם ח"כ	ק"ג ח"י	מג"קל		ח"כ ק"ג	ח"י ק"ג	אנ. נטו מג"קל	עלות \$				
1.63	15.0	41.2	37.8	121	.81	1.31	98	2.73	18.2	29.6	2.90	3.47	8220	18.3	1
1.64	14.8	41.5	40.1	115	.78	1.28	104	2.52	17.1	28.6	2.92	3.20	8015	17.0	29
1.64	15.6	36.4	38.2	125	.80	1.31	101	2.75	17.6	28.8	2.90	3.36	8025	17.3	77
1.63	15.5	40.1	38.0	129	.83	1.35	103	2.88	18.5	30.2	3.11	3.55	8170	17.4	88
1.60	15.6	37.6	40.1	131	.84	1.34	108	3.19	20.5	32.8	3.55	3.35	8910	16.2	15
1.69	16.2	36.0	38.8	126	.76	1.29	112	3.00	18.0	30.5	3.43	3.32	8640	16.3	42
1.70	15.3	33.6	38.6	104	.68	1.16	123	2.68	17.5	29.7	3.64	3.00	9375	14.8	22
1.68	16.0	35.4	37.9	128	.80	1.34	116	3.28	20.5	34.4	3.98	3.54	9355	15.5	7
1.60	16.1	38.0	37.7	135	.84	1.33	118	3.57	22.2	35.3	4.17	3.54	9670	15.6	2
1.81	23.9	19.0	42.6	179	.75	1.35	126	4.86	20.3	36.8	4.63	3.18	9920	13.4	18

סיכום כלכלי בשלוחת גידול העגלות

גידול העגלות נחשב במשקים בדרך כלל כענף-עזר ברפת. מטרת שלוחה זו היא קודם כל ייצור מבכירות לשם החלפת הפרות היוצאות או הגדלת העדר כאשר אין מגבלות של מכסות ייצור חלב. לאחר מכן באה מכירת מבכירות למשקים אחרים הזקוקים לכך ולייצוא, בעוד שבודדים המשקים בהם היעד הוא גידול עגלות לבשר.

היום, כאשר נפסקו הצמיחה ופיתוח הענף והביקוש לעגלות בשוק הפנימי מוגבל, וגם הייצוא המסורתי הצטמצם בגלל קשיי תחרות בשווקים ומגבלות וטרינריות, המשקים טרם החליטו מה עליהם לעשות עם העגלות העודפות. כשיגרה ממשיכים לגדל את כל העגלות; לכן, מדי שנה נוצר לחץ ויוצאות 40-45 אחוז של הפרות, היות והמבכירות ממתינות לכניסתן לייצור. לאור מצב זה נאלצים המשקים לקצר את החיים היצרניים של הבהמות, על אף היותן נכס גנטי רב-ערך ועלותן גבוהה, ושוחטים אותן בסיטונות. במשך השנים, שיגרה זו של גידול כל העגלות גרמה למשקים הפסדים רבים.

בחמשת השנים האחרונות, במחירי בשר פרות ולפי ערכן האלטרנטיבי של הולדות מחד, ועלויות המבכירות מאידך, במרבית המשקים "ענף העזר" לא היה לעזרת הענף אלא לנטל, היות ורווחיות ייצור החלב נאכלת חלקית על ידי שלוחת גידול העגלות.

כידוע, במרבית המשקים לא קיים רישום, מעקב וסיכום של הענף בנפרד לפי השלוחות השונות. לכן, קבלת ההחלטות על שיעורי יציאת פרות, קביעת הקף שלוחת העגלות וגידול העגלות העודפות אינם מבוססים מבחינה כלכלית.

מתוך סיכום כלכלי ב-20 משקים שיתופיים אשר מרביתם בעמק יזרעאל, נערך ב-1984/85 אומדן ההוצאות לגידול מבכירה עד כניסתה לשלוחת ייצור החלב סמוך להמלטתה.

א. עלות המבכירה הסתכמה בממוצע ב-1845\$ בעוד שההבדלים בין המשקים נעו מ-1205 עד 1785\$.

ב. הרכב הוצאות הייצור במשקים הנ"ל היה: מזון 44%, ערך הולד 10% (לפי מחיר 115\$/ לעגלה) הוצאות שונות לחומרים ושירותים 15%, עבודה 8%, רבית על מלאי של ערך האינזטר החי 12%, יתרת הוצאות הון וכלליות קבועות 11%.

ג. בניכוי הוצאות זקופות, עבודה, הון וכלליות בס"ה 31% שהם כ-460\$ מעלות המבכירה, מתקבלות כאין "הוצאות אפקטיביות", 1025\$ למבכירה בממוצע.

ד. מחיר הפרות שנמכרו במשך השנה הסתכם בממוצע ב-585\$ לראש.

חלקן הגדול נמכרו לבשר לפי משקל חי והאחרות במצב ירוד או בדחק ללא שקילה, במחיר ירוד יחסית. מתוך כלל הפרות שנמכרו חלקן של המבכירות הסתכם עד 26% ומשקלן הממוצע בעת יציאתן הגיע ל-461 ק"ג נטו. תחום המשקל הממוצע נע בין המשקים מ-424 עד 489 ק"ג. הפרות היוצאות אחרי ההמלטה השניה שקלו בממוצע 536 ק"ג נטו.

ה. בעוד שעלות המבכירה שהועברה לשלוחת ייצור החלב הסתכמה ב-1485\$ בממוצע, קביעת ערכה האלטרנטיבי באמצעות "מחיר השוק" הוא פשטני מדי, היות ולא קיים שוק נרחב ומשוכלל לסחורה זו.

הביקוש למבכירות, במידה והוא קיים הינו מוגבל עד 3-4 חודשים לפני המלטה. לפי הערכתנו, הקפו של שוק זה בשנה האחרונה היה פחות מאלף ראש ומחירים נעו בין 1100-1200\$. אם נוסיף הוצאות החזקה של 90-120 ימים עד ההמלטה של אותן מבכירות, מחירן לא יהיה רחוק מהעלות.

אם נעשה חישוב באמצעות מחיר הבשר של מבכירה/פרה היוצאת מהייצור בתוספת ערך הולד - בממוצע בין עגל ועגלה - מתקבלים ערכים נמוכים בהרבה מהעלות, גם אם נזקוף מחיר גבוה יותר של בשר המבכירות לעומת פרות מבוגרות.

לפי חישובנו (ערך הבשר של המבכירה

בתוספת ערך הולד במחירי 1984/85) הסתכמה ההכנסה האלטרנטיבית בין \$720 ל-\$780 בממוצע. הכל מותנה במצב הגופני של הבקר הנמכר ובמחיר שהושג עבורו. מהנתונים הנ"ל אפשר לנחש כמה גדולים ההפסדים של המשקים כאשר עלות המבכירה גבוהה ושיעור יציאת הפרות רב. יש לציין שבמחירי בשר פרות וולדות (במיוחד עגלים) של שנת 1985/86 חל שיפור ניכר והפער בין עלות המבכירה וההכנסות מבשרה הצטמצם מאד. הסיבות הדומיננטיות להבדלים הגדולים בעלות המבכירה בין המשקים היו כדלקמן:

1. במשקים בהם העלות היא נמוכה, מדד תפוקת מבכירות הוא גבוה (מעל 80%).
2. במשקים בהם התמותה והפחת גדולים ונמכרות הרבה עגלות לבשר, עלות המבכירות גבוהה.

לוח 4. תנודות במחירי בשר עגלים ופרות במשך השנים האחרונות (חושב בדולר/ק"ג משקל חי בממוצע שנתי)*

	1980/81	1981/82	1982/83	1983/84	1984/85	1985/86 (6 חודשים)
עגלים	2.16	1.71	2.46	1.88	1.97	2.83
פרות	1.45	1.17	1.47	1.21	1.25	1.75

* המחירים אינם כוללים אותו בשר אשר נמכר ללא משקל, במצב גופני ירוד, יציאות דחק וכו'. החישובים נערכו מדי חודש; הערכים שקליים נומינליים מהווים לדולר שער יציג.

החישובים מבוססים על הנחות הבאות:

1. הקף הענף המחושב
2. גיל השיווק של העגלים
3. משקל העגל המשוקק
4. מחיר הבשר
5. מחיר המזון בשלוחה
6. נצילות המזון הממוצעת
7. תוספת המשקל היומית נטו
8. מחיר העגל בן עד 7 ימים
9. שיעור התמותה והפחת
10. הוצאות לחומרים ושירותים לעגל
11. הספק העבודה לעגל, בממוצע י"ע
12. רבית על האינזטר החי לעגל, %
13. ערך העגל, בממוצע שנתי
14. ערך יתרת ההון הפעיל לעגל
15. הוצאות ההון הפעיל לעגל
16. ההכנסות מזבל הופחתו מההוצאות לחומרים ושירותים (ריפוד קש וכו').

- 155 עגלים בממוצע (עדר סטטי ללא שיווי).
- 360 יום בממוצע (תוצאות מדגם של 3260 ראש).
- 427 ק"ג בממוצע (תוצאות מדגם של 3260 ראש).
- \$ 1.97 /ק"ג.
- \$ 203 /טון ח"י.
- 5.65 ק"ג ח"י לייצור ק"ג בשר.
- 1075 גרם.
- \$ 145 /יח'.
- 10%.
- \$ 70 /לראש.
- 1 \$ 40 /י"ע).
- 12
- \$ 490 /ראש.
- \$ 240 /ראש.
- 0.147 מ.ה.ה. (12% רבית על 15 שנים החזר).

בנתונים הנ"ל, תרומה א' מהווה את היתרה לכיסוי עבודת המגדל, הוצאות ההון, וההוצאות

כידוע, סביב 80 אחוז מבשר הבקר המיוצא בארץ מקורו בבקר חלב. מאידך, ייבוא בשר בקר תופס כ־65–70 אחוז מהצריכה. לאור נתון זה, לקביעת מדיניות המשרדים הכלכליים הנוגעים בתחום בשר בקר השפעה מכרעת על התנודות במחירי הבשר (ייבוא, הטלים, סובסידיות, מדד מחירים לצרכן, מידת העידוד לייצור מקומי ועוד).

לעתים קרובות וכפי שראינו בעבר, התנודות
הגדולות במחירי הבשר מעידות על חוסר

כמות		ערך באלפי \$	
ק"ג	64050	126.2	%
טונות ח"י	327	66.4	52.5
מס'	165	23.9	18.9
		10.8	8.5
		<u>101.1</u>	
י"ע	155	6.2	4.9
אלפי \$	76	9.1	7.2
אלפי \$	37	5.6	4.4
		4.5	3.6
		<u>19.2</u>	
		126.5	100.0
\$ / עגל			
	162	25.1	
	122	18.9	
	-2	-0.3	

כמויות המזון לפרה ביום (28.5–30.5 מג"קל א.ג. עם 17.0–18.5 ק"ג ח"י, אשר כללו 2.50–2.90 ק"ג ח"י) במשולב עם מחירי מזון נמוכים (פחות מ־\$105/אלף מג"קל א.ג.) הבטיחו במשקים הנ"ל ההשגים הכלכליים הטובים ביותר.

מחירי החלב במכסה אשר נתקבלו בממוצע השנתי ב־20 המשקים הנסקרים, נעו בין 28.5 ל־31.3 סנט/ליטר, על פי תכולת השומן של 2.72%–3.55%. לאחר החסרת הוצאות המזון ממחיר החלב נשארה יתרה לכיסוי יתרת ההוצאות מ־18.2 עד 11.2 סנט/ליטר.

העלויות ל"ייצור מבכירה" נעות בין המשקים מ־1205 עד \$1785.

הכלליות והסתכמה ב־\$162 לעגל בממוצע שנתי. לאחר החסרת ההוצאות הנ"ל מתקבלת תרומה ג' שלילית לעגל, \$2. פירוש הדבר שהתמורה להון המושקע הגיעה עד כ־12%, בעוד שכהכנסה ליום עבודה נתקבלו \$38 בלבד. ההבדלים ברווחיות בין המשקים בשלוחה זו גדולים ביותר (תרומה א' לעגל כ־\$130) והסיבות העיקריות לכך הן: השגת מחירי בשר שונים, תוספת משקל יומית, תמותה ופחת בגידול, הרכב ומחירי מזון, נצילות מזון, יתר גורמים שונים.

בשנה השוטפת 1985/86 חלה הטבה ניכרת בפעילות זו היות ומחירי הבשר לעגלים עלו בשיעור ניכר מחד, ובמחירי האנרגיה שבמזון חלה ירידת־מה, מאידך. כתוצאה מעלית מחירי הבשר, מספר רב של קיבוצים מחדשים את שלוחת הגידול הפיטום, לכן הביקוש לעגלים בני שבוע גבר ומחירים מרקיע שחקים.

לא מעט משקי פיטום התמחו והרחיבו את פעילויותיהם בשנים האחרונות ומוכנים השנה לשלם בעד עגל בגיל רך אף מעל \$300. לכן, הסיכון בפעילות זו רב והשאלה היא, מה יהיו מחירי הבשר בעת שיווקם של עגלים אלה בעוד כשנה?

סיכום

הממצאים הכלכליים השונים בענף הרפת בקבוצת משקים מצטיינים – חלקם ברווחיות ואחרים בתנובות חלב ובתכולות שומן – מצביעים על פער גדול ביניהם כשם שמצביעים על כך מדדי הרווחיות.

ההכנסה ליום עבודה בענף נעה בין 44.5 ל־\$98.3 בעוד שהתמורה להון הפעיל בענף הסתכמה בין 13.6% ל־32.7%, בהנחת \$40 ליום עבודה. ההסברים והסיבות לרווחיות שונה בין המשקים הועלו בשלושה פרקים נפרדים בהם דנים ומתארים את התוצאות בשלוחות השונות בכל אחד מן הרפתות.

במשקים המצטיינים ברווחיות בשלוחת ייצור החלב היו אותן הרפתות בהן הוצאות המזון לייצור חלב היו נמוכות (פחות מ־14 סנט/ליטר) למרות או הודות לתנובות חלב "ירודות" (8000–8200 ליטר לפרה בשנה)

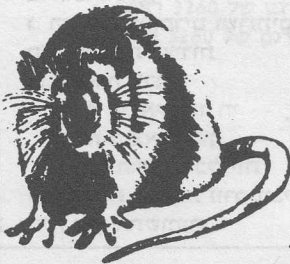
ברודימט פתיון
כופתיות להדברת מכרסמים

גרגימט פתיון גרגירי להדברת
מכרסמים

מכילים 0.005% ברודיפאקום BRODIFACOUM
תוצרת ICI

הדברה במנה מזערית בהאכלה
חד־פעמית

הדברה במנות האכלה בנות 20–30 ג'
(אריזות מוכנות)

- * יעילות בהדברה
- * חסכון בפתיון
- * חסכון בעבודה
- * חסכון כספי
- * נוחות בהדברה
- * בטיחות
- * לבעלי־חיים אחרים.

המשווקים בישראל: טבעון-כיס בע"מ
חיפה, דרך העצמאות 59, ת.ד. 33428
טל. 04-521866, בערב 04-931075

